

QUÁN TRIỆT CHÍNH SÁCH DÂN TỘC CỦA ĐẢNG, PHỤC VỤ CÔNG CUỘC CÔNG NGHIỆP HOÁ, HIỆN ĐẠI HOÁ ĐẤT NƯỚC TRONG XÁC ĐỊNH THÀNH PHẦN DÂN TỘC

TRẦN ĐỨC CỜNG

LTS. Trong hai ngày 29 và 30 tháng 3 năm 2004, Viện Khoa học Xã hội Việt Nam đã phối hợp với Ủy ban Nhân dân tỉnh Bắc Giang tổ chức Hội nghị Xác định thành phần dân tộc Sán Chay (Cao Lan-Sán Chí) tại thị xã Bắc Giang. Tap chí Dân tộc học xin trân trọng giới thiệu bài phát biểu khai mạc Hội nghị của PGS.TS. Trần Đức Cờng, Phó Chủ tịch Viện Khoa học Xã hội Việt Nam. Tiêu đề bài viết là của Ban Biên tập.

Kính thưa các quý vị đại biểu !

Trước hết, cho phép tôi thay mặt lãnh đạo Viện Khoa học Xã hội Việt Nam nhiệt liệt chào mừng và chúc sức khỏe các quý vị đại biểu tham dự Hội nghị “Xác định thành phần dân tộc Sán Chay (Cao Lan - Sán Chí)” do Viện Khoa học Xã hội Việt Nam và Ủy ban Nhân dân tỉnh Bắc Giang đồng phối hợp tổ chức.

Việt Nam là một quốc gia thống nhất có nhiều dân tộc cùng chung sống. Những thử thách mang tính sống còn của Tổ quốc đã rèn đúc cho các dân tộc sống trên đất nước ta truyền thống đoàn kết, sát cánh bên nhau trong sự nghiệp dựng nước, chống giặc ngoại xâm, cũng như trong công cuộc xây dựng đất nước. Từ khi có Đảng đến nay, trải qua các thời kỳ lịch sử, truyền thống đoàn kết quý báu đó giữa các dân tộc là một trong những nhân tố quyết định mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam.

Mỗi dân tộc ở nước ta đều có những nét văn hoá riêng, được bảo tồn ở các dạng thức khác nhau trong các lĩnh vực văn hoá vật chất, văn hoá tinh thần, văn hoá xã hội và được trao truyền từ thế hệ này qua thế hệ khác, tạo ra sự thống nhất trong đa dạng của nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi vấn đề dân tộc có ý nghĩa chiến lược trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Đường lối, chính sách dân tộc của Đảng và Nhà nước ta được dựa trên nguyên tắc bình đẳng, đoàn kết, tương trợ giúp đỡ lẫn nhau cùng phát triển vì mục tiêu “Dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh”.

Trong thời gian qua, bằng sự nỗ lực của đội ngũ cán bộ nghiên cứu và giảng dạy dân tộc học, sự hợp tác chặt chẽ có hiệu quả của các cơ quan hữu quan từ Trung ương đến địa phương, và sự tham gia nhiệt tình có trách nhiệm của đồng bào các dân tộc ở khắp mọi miền đất nước, công tác điều tra, nghiên cứu về mọi mặt đời sống tộc người đã đạt được những kết quả đáng khích lệ, trong đó có vấn đề xác định thành phần các dân tộc ở Việt Nam.

Không giống với nhiều nước trên thế giới coi lãnh thổ, đặc điểm kinh tế, đặc điểm tâm lý... là những tiêu chí xác định tộc người, ở nước ta, do hoàn cảnh lịch sử cụ thể và đặc điểm của quá trình tộc người, các nhà dân tộc học thống nhất chỉ sử dụng 3 tiêu chí trong xác định thành phần dân tộc, đó là *ngôn ngữ, đặc điểm văn hoá và ý thức tự giác tộc người*.

Vận dụng 3 tiêu chí trên, các nhà dân tộc học n-ớc ta cùng các cơ quan hữu quan đã hoàn thành công tác xác định thành phần các dân tộc. Bản *Danh mục thành phần các dân tộc Việt Nam*, gồm 54 dân tộc đã đ-ợc Nhà n-ớc công nhận và Tổng cục Thống kê chính thức công bố ngày 2 tháng 3 năm 1979. Đây là một đóng góp quan trọng của ngành Dân tộc học Việt Nam, đ-ợc giới khoa học trong n-ớc và quốc tế hoan nghênh, đánh giá cao. Đóng góp này đã góp phần vào thực hiện tốt chính sách dân tộc của Đảng và Nhà n-ớc, xác lập quyền bình đẳng giữa các dân tộc, đồng thời xoá bỏ những tên gọi mang tính miệt thị do các chế độ cũ để lại. Đặc biệt, bản *Danh mục thành phần các dân tộc Việt Nam* đã đ-ợc sử dụng và phục vụ hữu hiệu cho 3 cuộc Tổng điều tra dân số toàn quốc vào các năm 1979, 1989, 1999.

Trong những năm gần đây, một bộ phận các nhà khoa học, cán bộ và ng-ời dân địa ph-ơng đề nghị xem xét thêm về thành phần và tên gọi dân tộc của một vài tộc ng-ời.

Vấn đề xác định thành phần tộc ng-ời của dân tộc Sán Chay (Cao Lan - Sán Chí) cũng đ-ợc đặt ra tại một số địa ph-ơng. Ng-ời Sán Chay tr-ớc đây gồm hai nhóm Cao Lan và Sán Chí, c- trú tập trung ở một số tỉnh thuộc địa bàn miền núi phía Bắc. Cho đến gần đây, việc nghiên cứu về cộng đồng này còn ch- a đ-ợc nhiều và ch- a thật sâu sắc. Vì vậy, một số nhà khoa học, một bộ phận cán bộ và đồng bào địa ph-ơng muốn xem xét thêm về thành phần tộc ng-ời của hai nhóm Cao Lan và Sán Chí, cũng nh- về tộc danh Sán Chay (Cao Lan-Sán Chí).

Hiện nay, về tiếng nói của hai nhóm Cao Lan và Sán Chí cũng có những ý kiến

ch- a thống nhất, do ng-ời Cao Lan nói tiếng nói thuộc ngôn ngữ Tày - Thái, còn ng-ời Sán Chí lại nói một ngôn ngữ địa ph-ơng của tiếng Hán Quảng Đông. Về văn hoá tộc ng-ời, bên cạnh một số nét giống nhau trong nghi lễ canh tác lúa, trong sinh đẻ, c- ới xin, tang ma, hai nhóm này cũng có nhiều điểm khác biệt trong các lĩnh vực văn hoá vật chất và văn hoá tinh thần. Ngoài ra, liên quan đến ý thức tự giác tộc ng-ời, cũng đang còn những ý kiến khác nhau trong ng-ời dân. Đây là những lý do chủ yếu để Viện Khoa học Xã hội Việt Nam (trực tiếp là Viện Dân tộc học, Viện Ngôn ngữ học) phối hợp với UBND tỉnh Bắc Giang (trực tiếp là Ban Dân tộc và Miền núi tỉnh), tổ chức Hội nghị này nhằm làm sáng tỏ những vấn đề nêu trên.

Việc thảo luận để làm sáng tỏ thành phần và tên gọi của dân tộc Sán Chay (Cao Lan-Sán Chí) cần dựa trên quan điểm quán triệt chính sách dân tộc của Đảng, củng cố, tăng c- ờng khối đại đoàn kết dân tộc và phục vụ công cuộc công nghiệp hoá, hiện đại hoá đang diễn ra ở n-ớc ta hiện nay.

Tôi hy vọng rằng, qua các báo cáo khoa học và những ý kiến phát biểu, thảo luận của các vị đại biểu tại Hội nghị, sẽ làm sáng tỏ những vấn đề có liên quan đến việc xác định thành phần tộc ng-ời và tên gọi của ng-ời Sán Chay (Cao Lan-Sán Chí) ở n-ớc ta.

Nhân dịp này, xin kính chúc các quý vị đại biểu sức khoẻ, hạnh phúc và thành đạt.

Chúc Hội nghị thành công tốt đẹp !

Xin cảm ơn !